

Sygn. akt IV KS 3/23

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 lutego 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Waldemar Płóciennik (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Andrzej Siuchniński

SSN Andrzej Stępka

Protokolant Olga Tyburc - Żelazek

w sprawie **A. L.**

oskarżonego z art. 278 § 1 w zw. z art. 64 § 1 k.k. i in.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu

w dniu 15 lutego 2023 r.,

skargi Prokuratura Rejonowego w Katowicach

na wyrok Sądu Okręgowego w Sosnowcu

z dnia 9 listopada 2022 r., sygn. akt V Ka 661/22,

uchylający wyrok Sądu Rejonowego w Sosnowcu

z dnia 14 czerwca 2022 r., sygn. akt III K 845/17

i przekazujący sprawę temu Sądowi do ponownego rozpoznania,

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Okręgowemu w Sosnowcu do ponownego rozpoznania.**

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Sosnowcu, wyrokiem z dnia 14 czerwca 2022 r., w sprawie o sygn. akt III K 845/17:

1) na mocy art. 414 § 1 k.p.k. w zw. z art. 5 § 1 pkt 4 k.p.w. i art. 45 § 1 k.w. umorzył postępowanie karne wobec oskarżonego A. L. o to, że w dniu 11 lutego 2016 r. w S. przy ulicy [...], na terenie C. w sklepie „R.” działając wspólnie i w porozumieniu z M. G. zabrał w celu przywłaszczenia mienie w postaci dwóch „padów” do konsoli X. limitowanej edycji „[...]” o łącznej wartości 478 zł na szkodę spółki E. Sp. z o.o. z siedzibą w W., tj. o wykroczenie z art. 119 § 1 k.w.;

2) oskarżonego A. L.) uznał za winnego tego, że działając w krótkich odstępach czasu, z wykorzystaniem takiej samej sposobności:

a) w dniu 30 stycznia 2016 r. w B. przy ulicy [...], na terenie sklepu R. działając w krótkich odstępach czasu w wykonaniu z góry powziętego zamiaru oraz wspólnie i w porozumieniu z M. G. zabrał w celu przywłaszczenia mienie w postaci 10 tabletów marki L. typ [...] o łącznej wartości 2.490 zł na szkodę spółki E. Sp. z o.o. z siedzibą w W., przy czym czynu tego dopuścił się w warunkach powrotu do przestępstwa będąc uprzednio skazanym wyrokiem Sądu Rejonowego Katowice — Wschód w Katowicach z dnia 04.03.2009 r., sygn. akt III K 213/07, za umyślne przestępstwo podobne z art. 280 § 1 k.k. i art. 158 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. na karę 2 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności, którą odbył w ramach kary łącznej 3 lat pozbawienia wolności orzeczonej wyrokiem łącznym Sądu Rejonowego Katowice — Wschód w Katowicach z dnia 21.09.2012 r., sygn. akt V K 1093/11, w okresie od 05.04.2005 r. do 18.01.2006 r. i od 11.01.2010 r. do 03.08.2011 r., tj. czynu wyczerpującego ustawowe znamiona przestępstwa z art. 278 § 1 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k.,

b) w dniu 11 lutego 2016 r. w Z. przy ulicy [...], na terenie sklepu R. działając wspólnie i w porozumieniu z M. G. zabrał w celu przywłaszczenia mienie w postaci dwóch golarek firmy P., dwóch kamer sportowych firmy T., kamery sportowej firmy G. , depilatora firmy B. oraz słuchawek bluetooth firmy S. o łącznej wartości 4.583 zł na szkodę spółki E. Sp. z o.o. z siedzibą w W., przy czym czynu tego dopuścił się w warunkach powrotu do przestępstwa będąc uprzednio skazanym wyrokiem Sądu Rejonowego Katowice - Wschód w Katowicach z dnia 04.03.2009 r., sygn. akt III K 213/07, za umyślne przestępstwo podobne z art. 280 § 1 k.k. i art. 158 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. na karę 2 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności, którą odbył w ramach kary łącznej 3 lat pozbawienia wolności orzeczonej wyrokiem łącznym Sądu Rejonowego Katowice - Wschód w Katowicach z dnia 21.09.2012 r., sygn. akt V K 1093/11, w okresie od

05.04.2005 r. do 18.01.2006 r. i od 11.01.2010 r. do 03.08.2011 r., tj. czynu wyczerpującego ustawowe znamiona przestępstwa z art. 278 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k.,

c) w dniu 21 lutego 2016 r. w M. przy ulicy [...], na terenie F. w sklepie R. działając wspólnie i w porozumieniu z M. G. i W. S. zabrał w celu przywłaszczenia mienie w postaci trzech telefonów komórkowych firmy B. model [...] o łącznej wartości 867 zł na szkodę spółki E. Sp. z o.o. z siedzibą w W., przy czym czynu tego dopuścił się w warunkach powrotu do przestępstwa będąc uprzednio skazanym wyrokiem Sądu Rejonowego Katowice - Wschód w Katowicach z dnia 04.03.2009 r., sygn. akt III K 213/07, za umyślne przestępstwo podobne z art. 280 § 1 k.k. i art. 158 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. na karę 2 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności, którą odbył w ramach kary łącznej 3 lat pozbawienia wolności orzeczonej wyrokiem łącznym Sądu Rejonowego Katowice — Wschód w Katowicach z dnia 21.09.2012 r., sygn. akt V K 1093/11, w okresie od 05.04.2005 r. do 18.01.2006 r. i od 11.01.2010 r. do 03.08.2011 r., tj. czynu wyczerpującego ustawowe znamiona przestępstwa z art. 278 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k.,

i za te przestępstwa na mocy art. 278 § 1 k.k. w zw. z art. 91 § 1 k.k. skazał go na jedną karę roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności;

3) na mocy art. 46 § 1 k.k. orzekł wobec oskarżonego obowiązek naprawienia w części wyrządzonej przestępstwem szkody na rzecz pokrzywdzonego E. Sp. z o.o. z siedzibą w W. w kwocie 3.000 zł.

Zaskarżając apelacją wyrok Sądu Rejonowego w pkt 2 i 3, obrońca oskarżonego zarzucił rażąco niewspółmierność kary poprzez nieuwzględnienie w dostatecznym stopniu okoliczności łagodzących i wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i wymierzenie oskarżonemu kary łagodniejszej.

Wydanym na posiedzeniu wyrokiem z dnia 9 listopada 2022 r., sygn. V Ka 661/22, Sąd Okręgowy w Sosnowcu uchylił zaskarżony wyrok i sprawę przekazał Sądowi Rejonowemu w Sosnowcu do ponownego rozpoznania.

Skargę na wyrok uchylający wniósł prokurator Prokuratury Rejonowej w Katowicach, który zaskarżając wyrok w całości na niekorzyść A. L., na podstawie art. 539a § 3 k.p.k. zarzucił „naruszenie przepisów prawa procesowego, to jest art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k., polegające na stwierdzeniu bezwzględnej przyczyny odwoławczej

wynikającej z nieobecności obrońcy z wyboru oskarżonego na rozprawie w dniach 21 lipca 2021 r., 24 lutego 2022 r., 5 kwietnia 2022 r., 31 maja 2022 r., w których jego udział według Sądu II instancji był obowiązkowy, a to z powodu zaniechania wydania przez Sąd I instancji postanowienia na podstawie art. 79 § 4 k.p.k. stwierdzającego, że udział obrońcy w rozprawie nie jest obowiązkowy, podczas gdy Sąd I instancji na rozprawie w dniu 21 lipca 2021 r. wydał takie postanowienie, a w konsekwencji dalszy udział obrońcy z wyboru oskarżonego w rozprawie nie był obowiązkowy.” W konkluzji skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Sosnowcu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Skarga zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z obowiązującymi regulacjami skarga na wyrok sądu odwoławczego uchylający wyrok sądu pierwszej instancji może być wniesiona wyłącznie z powodu naruszenia art. 437 lub z powodu uchybień określonych w art. 439 § 1 (art. 539a § 3 k.p.k.). Stosownie do art. 437 § 2 zd. drugie k.p.k., uchylenie orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania może nastąpić wyłącznie w wypadkach wskazanych w art. 439 § 1, 454 k.p.k. lub jeżeli jest konieczne przeprowadzenie na nowo przewodu w całości. Z uzasadnienia zaskarżonego skargą orzeczenia wynika, że podstawą wydania wyroku kasatoryjnego była bezwzględna przyczyna odwoławcza z art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k., albowiem obrońca z wyboru oskarżonego nie brał udziału we wszystkich czynnościach postępowania, w których jego udział był obowiązkowy - nie uczestniczył w rozprawie w dniach 21 lipca 2021 r., 24 lutego 2022 r., 5 kwietnia 2022 r. i 31 maja 2022 r. Zdaniem Sądu odwoławczego, mając na uwadze treść opinii o oskarżonym dwóch biegłych lekarzy psychiatrów, Sąd *a quo* był uprawniony do wydania na podstawie art. 79 § 4 k.p.k. postanowienia stwierdzającego, że udział obrońcy w rozprawie nie jest obowiązkowy. Do czasu wydania takiego orzeczenia jego udział w rozprawie był obligatoryjny - stosownie do treści powołanego przepisu w brzmieniu obowiązującym od 1 lipca 2015 r. oraz utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego. To właśnie postanowienie Sądu, a nie opinia dwóch biegłych lekarzy psychiatrów jest rozstrzygająca w tej kwestii. W sprawie oskarżonego A. L., jak wywiódł Sąd *ad quem*, w postępowaniu pierwszoinstancyjnym nie wydano stosownego postanowienia, a zatem wyrok Sądu Rejonowego w Sosnowcu został dotknięty bezwzględną przyczyną odwoławczą

określoną w art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k. W konsekwencji, według Sądu Okręgowego w Sosnowcu, zasadnym było uchylenie wyroku Sądu I instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Zgodnie z przepisem art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k. niezależnie od granic zaskarżenia i podniesionych zarzutów oraz wpływu uchybienia na treść orzeczenia sąd odwoławczy na posiedzeniu uchyla zaskarżone orzeczenie, jeżeli oskarżony w postępowaniu sądowym nie miał obrońcy w wypadkach określonych w art. 79 § 1 i 2 oraz art. 80 k.p.k. lub obrońca nie brał udziału w czynnościach, w których jego udział był obowiązkowy.

Podzielając w pełni stanowisko Sądu odwoławczego dotyczące obowiązku wydania przez Sąd I instancji postanowienia, o jakim mowa w art. 79 § 4 zd. 1 k.p.k., uznającego obecność obrońcy w rozprawie za nieobowiązkową w świetle wyводу i wniosków opinii dwóch biegłych lekarzy psychiatrów z dnia 2 maja 2018 r. (k. 68 -77/tom I) oraz konsekwencji prawnoprocesowych zaniechania wydania takiego postanowienia, a w szczególności niemożność prowadzenia rozprawy pod nieobecność obrońcy pod rygorem zaistnienia bezwzględnej przyczyny odwoławczej, stwierdzić należy, iż Sąd pierwszoinstancyjny sprostął ciążącemu na nim obowiązkowi w tym zakresie i w rozpoznawanej sprawie nie zaistniała bezwzględna przyczyna odwoławcza z art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k.

Z wydanej w sprawie opinii sądowo – psychiatrycznej wynika, że u oskarżonego nie stwierdzono choroby psychicznej w znaczeniu psychozy ani upośledzenia umysłowego, nie znajdował się on w żadnym takim stanie zakłóceń czynności psychicznych, który, w myśl art. 31 § 1 i 2 k.k., znosiłby lub w stopniu znacznym ograniczał jego zdolność rozpoznania znaczenia czynów i kierowania swoim postępowaniem. Stan poczytalności oskarżonego w czasie czynów nie budził wątpliwości. Biegli stwierdzili m.in. że występują u niego zaburzenia osobowości F60 oraz zespół zależności alkoholowej F10.2. Jednocześnie opiniowali, iż w aktualnym stanie psychicznym może on uczestniczyć w toczącym się postępowaniu karnym i jest zdolny do prowadzenia obrony w sposób samodzielny i rozsądny (k.68-77/tom I) Uwadze Sądu odwoławczego uszło, że na rozprawie głównej w dniu 21 lipca 2021 r. Sąd Rejonowy postanowił, prowadzić rozprawę odroczoną w dalszym ciągu m.in. dlatego, że „udział obrońcy w rozprawie nie jest obligatoryjny” (k.267/tom II).

Niepowołanie podstawy prawnej czyni przedmiotowe postanowienie dalekim od „wzorcowego”, jednak spełnia ono podstawowe wymogi orzeczenia określone w art. 94 § 1 k.p.k.: zostało wydane w prawidłowej formie postanowienia określonej w art. 79 § 4 k.p.k., zawiera oznaczenie organu oraz osoby, która go wydała, datę wydania, wskazuje sprawę, której dotyczy oraz jasne i jednoznaczne rozstrzygnięcie, co do nieobowiązkowego dalszego udziału obrońcy w rozprawie, a nadto zostało wydane na pierwszym terminie rozprawy, na którym nie stawiał się obrońca oskarżonego, prawidłowo zawiadomiony i poprzedziło dalsze prowadzenie przewodu sądowego pod jego nieobecność. Z kolei, w tym układzie procesowym, brak uzasadnienia postanowienia nie powinien decydować o jego nieskuteczności. W tym kontekście należy wskazać, za skarżącym, „że nawet gdyby przyjąć obligatoryjność uzasadnienia tego orzeczenia, to jego brak nie powinien skutkować bezskutecznością postanowienia. Nieusuwalny brak uzasadnienia bardziej doniosłego rozstrzygnięcia procesowego, to jest wyroku, nie stanowi bowiem samoistnej podstawy do jego uchylecia i przeprowadzenia przewodu w całości przed sądem I instancji (tak m.in. w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 4 września 2019 r., sygn. akt IV KS 39/19, opubl. OSNKW 2019, nr 10, poz. 59).” Orzeczenie z dnia 21 lipca 2021 r. zostało prawidłowo ogłoszone ustnie na rozprawie i nie zachodził obowiązek jego doręczenia stronom, co wynika z treści art. 100 § 1 k.p.k.

W konsekwencji udział obrońcy z wyboru oskarżonego w rozprawie w dniu 21 lipca 2021 r. nie był obowiązkowy, a jego nieobecność nie skutkowała zaistnieniem bezwzględnej przyczyny odwoławczej określonej w art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k., na którą powołuje się Sąd Okręgowy w Sosnowcu (nie ma żadnych podstaw, by twierdzić, że decyzja stwierdzająca brak obligatoryjności obrony nie była poprzedzona analizą opinii sądowo – psychiatrycznej i wynikających z niej konsekwencji). Swoje stanowisko z dnia 21 lipca 2021 r., iż „udział obrońcy w rozprawie nie jest obligatoryjny” Sąd powtórzył na rozprawie w dniu 24 lutego 2022 r. (k.298/tom II), gdzie już wprost wskazał, że „w świetle opinii sądowo-psychiatrycznej udział obrońcy w rozprawie nie jest obligatoryjny”. Stąd nieobecność obrońcy A. L. na rozprawie głównej w dniu 5 kwietnia 2022 r. i 31 maja 2022 r. nie skutkuje zaistnieniem w sprawie bezwzględnej przyczyny odwoławczej z art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu w Sosnowcu do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.